



Bacheloroppgave

ADM650 Jus og administrasjon

Barnets beste i asylsaker

Forfatter: Rannveig Mikkelsen

Totalt antall sider inkludert forside: 29

Molde, 22.05.11



Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	<input checked="" type="checkbox"/>
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	<input checked="" type="checkbox"/>
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	<input checked="" type="checkbox"/>
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiattrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	<input checked="" type="checkbox"/>
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	<input checked="" type="checkbox"/>
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	<input checked="" type="checkbox"/>

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Odd Anders Bøyum-Folkeseth

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 22.05.11

Innhold	
1. Innledning	5
2. Problemstilling	6
3. Oppbygning av oppgaven	7
4. Metode	8
5. Sentrale begreper	10
5.1 Flyktning	10
5.2 Barn	11
5.3 Innvandringspolitiske hensyn	11
5.4 Barnets beste	12
6. Analyse	13
6.1 Beskyttelse	13
6.2 Utlendingsloven § 28	13
6.3 Utlendingsloven § 38	14
6.4 Retur som barnets beste	21
6.5 Barnets beste å ikke være sammen med foreldrene	22
6.6 Diskusjon om Norges asylpolitikk	23
7. Konklusjon	26
8. Litteratur	28

1. Innledning

Norge er et attraktivt land å bo i og derfor er det mange som søker lykken her. For å håndtere innvandringen det medfører, er det imidlertid viktig for myndighetene å ha et solid regelverk å forholde seg til. Kontroll og oversikt er sentralt, men like viktig er rettferdighet og likebehandling.

For mange som kommer til Norge er ikke bare innvandrere, men også asylsøkere. De er en sårbar gruppe fordi mange har mistet alt og trenger beskyttelse. Mindreårige asylsøkere står i en særstilling fordi de ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser, og er derfor avhengig av at de som fatter beslutninger som rammer dem, tar hensyn til deres beste.

Norge ønsker å føre en asylpolitikk som gir beskyttelse til dem som virkelig trenger det. Utlendingslovgivningen har blant annet til formål å beskytte asylsøkeres interesse og regulere og kontrollere innvandringen. Men den stiller også spesielle krav til saker som omhandler barn; nemlig at hensynet til deres beste skal stå sentralt. Et viktig spørsmål blir da: hva er egentlig barnets beste, og hvordan tolkes begrepet av dem som utøver lovgivningen? Det er nettopp dét denne oppgaven skal handle om.

Skal man finne ut hvilke barn som har et reelt behov for beskyttelse, og hvilken avgjørelse som ivaretar dem på best mulig måte, må man gå inn i hver enkelt sak. For hver sak er unik, og derfor er det viktig at de vurderingene som blir gjort, er grundige, langsiktige og gjennomtenkte, men at resultatet gjenspeiler en konsekvent linje i innvandringspolitikken. Lovgivningen legger opp til et stort skjønnsmessig spillerom for forvaltningen når det gjelder barnets beste. Derfor er det interessant å se nærmere på dette viktige begrepet og finne ut om det blir ivaretatt, eller om det kun blir brukt som et honnørord uten innhold.

2. Problemstilling

Hvilke forhold blir vektlagt i vurderingen av hva som er ”barnets beste” i asylsaker?

Med denne problemstillingen som utgangspunkt, ønsker jeg å finne ut hva som ligger i begrepet ”barnets beste”, og hvordan dette blir tolket. Det er et relativt begrep hvis innhold vil ha ulikt innhold ut ifra hvem man spør, og hvor i verden vedkommende befinner seg. Sett med norske øyne, vil det nok bety mange materielle goder som foreldrene mener er helt nødvendig for at deres barn skal kunne leve et rikt liv. I forbindelse med asylsaker må det imidlertid vurderes opp imot grunnleggende verdier, som retten til liv, familieliv og frihet.

Norge er en velbalansert velferdsstat. Men for at systemet skal være bærekraftig, må den mindreårige, eller arbeidsuføre delen av befolkningen veies opp med arbeidsføre skattebetalere. Innvandring generelt utgjør en utfordring i denne sammenheng, og spesielt når det skal tas hensyn til barn. Dersom det blir vurdert dit hen at barnets beste er å få bli i Norge, vil også foreldrene få oppholdstillatelse, med mindre spesielle hensyn tilsier noe annet. Selv om foreldrene er både arbeidsføre og –villige, har det vist seg vanskelig å sysselsette innvandrerbefolkningen. Språkproblemer utgjør en stor barriere, og i tillegg kan kulturforskjeller og yrkeserfaring også hindre dem i å jobbe. Og selv om vi liker å se på oss selv som et tolerant land, er det mange arbeidsgivere som er skeptiske til å ansette innvandrere. Skulle Norge gitt oppholdstillatelse til alle barn som ville fått det bedre i Norge enn i hjemlandet, og dermed også deres foreldre og søsken, hadde velferdssystemet kommet ut av balanse.

3. Oppbygning av oppgaven

I den videre fremstillingen kommer jeg først til å gjøre rede for den samfunnsvitenskapelige metoden jeg har benyttet i oppgaven. Det innebærer en gjennomgang av hvorfor jeg valgte akkurat denne metoden, samt en drøfting av fordeler og ulemper, sett i forhold til temaet jeg har skrevet om.

Videre kommer en redegjørelse for noen sentrale begreper som er relevante for temaet, og som danner noe av grunnlaget for analysen.

Analysedelen består av en gjennomgang av lovverket som regulerer barns status i asylsaker. Etter hvert i gjennomgangen vil jeg komme med eksempler fra reelle saker, for å se hvilket meningsinnhold begrepet har fått i akkurat disse sakene.

Barnets beste er et ullent begrep med mange tolkningsmuligheter, og derfor er det vanskelig å komme med en klar konklusjon. Man kan innfortolke mye forskjellig i begrepet, alt etter hvilken sak man ser på, og det er umulig å si hva som er galt og hva som er riktig. Jeg kommer derfor til å oppsummere oppgaven med de mest fremtredende faktorene som kommer frem i analysedelen.

4. Metode

En kvantitativ undersøkelse samler inn data fra mange enheter i et utvalg, med den hensikt å kunne generalisere. Resultatet kan man bruke til å si noe om hva som kommer til å skje i framtiden, med større eller mindre grad av sannsynlighet (Jakobsen, 2005).

Jeg har valgt denne metoden fordi problemstillingen min tilsier at jeg må ta for meg et kvantitativt utvalg for å finne et svar på den. Hadde jeg tatt for meg én eller noen få saker og gått i dybden på disse, hadde jeg kunnet si mye om hva som ble vektlagt i akkurat disse sakene, men lite generelt om hvilke vurderinger som veier tyngst i de fleste sakene. Jeg har imidlertid ikke ambisjoner om å skulle operasjonalisere resultater og generalisere ut i fra populasjonen (Jakobsen, 2005). Målet mitt har vært å se på hvordan barnets beste søkes ivare tatt i ulike deler av lovverket. Jeg har derfor tatt for meg et skjønnsmessig utvalg av saker som jeg synes passer til å belyse bestemmelsene som dreier seg om asyl. Nettopp fordi utvalget er skjønnsmessig, kan jeg ikke trekke noen konklusjoner ut av det jeg fremstiller, fordi eksemplene er ikke basert på et representativt utvalg av populasjonen. Metoden er altså både juridisk og samfunnsfaglig. Jeg har sett barnets beste fra et juridisk perspektiv ved å gjøre rede for det teoretiske grunnlaget som har som mål å ivareta dette hensynet. I tillegg har jeg innhentet empirisk materiale fra forskjellige kilder, for å beskrive gjeldende rett. Det juridiske perspektivet er mest fremtredende, men jeg har også prøvd å sette temaet inn i en samfunnsfaglig kontekst ved å trekke inn et politisk aspekt. Selv om jeg har brukt juridisk metode til å fremstille gjeldende rett, har jeg ikke analysert hvorvidt rettsreglene er anvendt i henhold til dette. Årsaken til det er at temaet jeg har tatt for meg er veldig bredt. Populasjonen i undersøkelsen er alle asylsøkere i Norge under 18 år, med andre ord veldig mange. Jeg har heller ikke hatt noen tidsmessig, saksmessig eller geografisk avgrensning, noe jeg måtte hatt dersom jeg skulle gått dypere ned i hver enkelt sak. Jeg har derfor ikke gått i dybden på hvert av vilkårene i asylbestemmelsene for å se om de er riktig anvendt i de ulike sakene. Jeg ønsket å ha et bredt perspektiv, og jeg har derfor holdt meg i overflaten.

Jeg har brukt åpne kilder for å finne informasjon; lover, forskrifter og forarbeider til den juridiske teorien, og internett, forvaltningspraksis, artikler og medieoppslag som både juridisk og samfunnsfaglig empiri. Det betyr at det er enormt mange saker jeg ikke har kjennskap til i det hele tatt, og som kanskje er mer representative enn de jeg har plukket ut. Saker jeg kun har informasjon om fra media, er ikke nødvendigvis objektive, og mange relevante aspekter kan være utelatt. I tillegg er det tvilsomt at den som har skrevet for

eksempel en avisartikkel har hatt fullt innsyn i saken. Ofte vil en artikkel også være farget av forfatterens politiske oppfatninger og egne meninger, og dette kan enten skinne igjennom, eller forfatteren ønsker å argumentere for sin egen oppfatning. Allikevel synes jeg det er interessant å se på saker som har blitt fremstilt på denne måten, fordi det setter fokus på menneskene – og spesielt barna - bak sakspapirene.

5. Sentrale begreper

5.1 Flyktning

Utlendingsloven (heretter utlendl) § 28 definerer hvem som etter søknad skal anerkjennes som flyktninger, og som kan få asyl. Med den nye utlendingsloven av 2008 ble flyktningbegrepet utvidet til å gjelde alle som omfattes av internasjonale forpliktelser om beskyttelse, og de som får oppholdstillatelse av humanitære grunner (NOU 2004:20).

Flyktningkonvensjonen av 28. juli 1951 er inkorporert i utlendl § 28, 1. ledd a, og sier at flyktninger er personer som

”har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse”, jf flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967

Videre gjelder flyktningbegrepet de som beskyttes av det såkalte ”non refoulement-prinsippet” jf. flyktningkonvensjonens artikkel 33 (1), som innebærer at ingen skal sendes tilbake til et land hvor de risikerer ”dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending”. Dette er inkorporert i utlendl § 28, 1. ledd b.

En tredje gruppe som faller inn under begrepet, er de som omfattes av utlendl § 38. Dette er en unntaksbestemmelse som kan anvendes dersom flyktningen ikke faller inn under § 28, men trenger beskyttelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket. Utlendingsforskriften (heretter uf) § 8-5 presiserer at barns tilknytning til riket skal tillegges særlig vekt.

Barn omfattes av flyktningbegrepet på samme måte som voksne, men er gitt et særskilt vern etter barnekonvensjonen, som sier at ”ved alle handlinger som berører barn (...) skal barnets beste være et grunnleggende hensyn” (artikkel 3). Dette betyr imidlertid ikke at hensynet til barnets beste går foran alt. Ordlyden ”et grunnleggende hensyn” gir rom for å også vektlegge for eksempel innvandringspolitiske hensyn, jf. § 38, 4. ledd.

Utlendingsloven forplikter forvaltningen til å anvende loven i samsvar med disse konvensjonene, jf. § 3.

5.2 Barn

Barnekonvensjonen definerer et barn som ”ethvert menneske under 18 år” (artikkel 1). Når barn søker asyl, er det ofte sammen med en familie. Men det er også mange barn som kommer til Norge alene, og de blir omtalt som ”enslige mindreårige asylsøkere”. Det er et begrep som er nærmere definert i uf § 17-4, 3. ledd, som ”asylsøkere under 18 år som er kommet til riket uten foreldre eller andre som utøver foreldreansvar”. Dette er en gruppe det tas spesielt hensyn til i vurderingen av om vedkommende skal få beskyttelse, jf. utlend § 28, 3. ledd og § 38, 2. ledd a.

5.3 Innvandringspolitiske hensyn

Formålet med utlendingsloven er ”å gi grunnlag for regulering og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket i samsvar med norsk innvandringspolitikk (...)”, jf. § 1. Loven skal altså bidra til å opprettholde balansen og kontrollen av samfunnet, og kan derfor i noen tilfeller utgjøre et motargument mot innvilgelse av oppholdstillatelse.

De som søker asyl i Norge kommer oftest fra land med dårligere levevilkår og framtidsutsikter. Derfor vil man nok i veldig mange tilfeller kunne si at barnets beste vil være å få bo i Norge. På den måten kan innvandringspolitiske hensyn fremstå som en motpol, fordi vilkårene er ment å kunne gi avslag på søknader.

The Human Development Index er en statistisk oversikt over utviklingen til de ulike landene. I tillegg til bruttonasjonalprodukt, som kun sier noe om et lands totale økonomi, forteller den også om forventet levealder, antall år med utdanning og inntekt. Den gir derfor et mer representativt bilde på landets utvikling enn BNP (hdr.undp.org). I 2010 lå Norge øverst på denne statistikken. Mennesker som flykter fra krig og elendighet i hjemlandet, tenker nok ikke så mye på akkurat dette. Men det er ingen hemmelighet at Norge er et godt land å leve i, så det er nok mange som velger å komme hit, framfor å dra til et annet land.

For å beholde balansen i samfunnet, er det derfor viktig å ta i betraktning hvilke konsekvenser innvilgelse av oppholdstillatelser kan få. Utlendl § 38, 4. ledd åpner for at det *kan* legges vekt på innvandringspolitiske forhold. Vilkårene som listes opp er

- a) mulige konsekvenser for omfanget av søknader på lignende grunnlag
- b) de samfunnsmessige konsekvensene
- c) hensynet til kontroll, og
- d) hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Det første vilkåret handler om likhetsprinsippet. Dersom en person får oppholdstillatelse på et bestemt grunnlag, skal også andre søkere med samme begrunnelse få opphold. Det vil ikke bare få konsekvenser for andre søknader under behandling, men også fremtidige søknader (Vevstad, 2010). Hensynet til de samfunnsmessige konsekvensene gjør det mulig å nekte oppholdstillatelse til personer som for eksempel har begått kriminelle handlinger. Dette vil på den ene siden sende ut signaler om at kriminelle personer ikke er ønsket i landet, og på den andre siden motivere personer som har søknad til behandling, til å holde seg unna kriminalitet. Søkere som utgjør en belastning for samfunnet, med kriminalitet eller på andre måter, kan derfor nektes opphold etter bokstav b (Vevstad, 2010). Hensynet til kontroll handler hvorvidt utlendingsmyndigheten får verifisert de opplysninger søkeren gir om retursituasjonen, mens hensynet til respekt for lovens øvrige regler åpner for en restriktiv praksis ovenfor personer som for eksempel ikke oppfyller utreiseplikten (Vevstad, 2010).

5.4 Barnets beste

Dette er et diffust begrep, noe som er både problematisk og nødvendig. Problematisk fordi vurderingene må bli skjønnsmessige siden det ikke fins konkrete standarder som kan anvendes i alle saker. Nødvendig fordi hvert barns situasjon er unik, så det går ikke an å på forhånd bestemme hva som er den beste løsningen, uten at man kjenner til alle sidene av saken.

6. Analyse

6.1 Beskyttelse

Utlendl § 28 er hovedregelen for hvem som skal få beskyttelse i Norge. Dette er en skalregel, så alle som anerkjennes som flyktninger etter 1. ledd, skal få oppholdstillatelse, jf. 2. ledd. Forvaltningen plikter imidlertid også, etter eget initiativ, å vurdere om søkeren oppfyller vilkårene i unntaksbestemmelsen § 38. En viktig forskjell på de to bestemmelsene er at § 28 gir søkeren rettskrav på beskyttelse dersom vilkårene i 1. ledd er oppfylt, mens § 38 bruker ordet ”kan” og gir dermed ingen *krav* på beskyttelse. § 38 er et subsidiært vurderingsgrunnlag, så en flyktning kan ikke søke om beskyttelse på grunnlag av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket (Vevstad, 2010).

6.2 Utlendingsloven § 28

Grunnlaget for å kunne søke asyl, finnes i utlendl § 28, 1. ledd. Vilket her er at søkeren må befinne seg i riket, eller på norsk grense. Videre må søkeren oppfylle vilkårene i enten bokstav a eller b.

6.2.1 Forfølgelse

Definisjonen av forfølgelse er inkorporert i loven fra flyktningkonvensjonen artikkel 1A. Forfølgelsen må være knyttet til rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i spesiell sosial gruppe eller politisk oppfatning. I tillegg kreves det at staten er enten uvillig eller ute av stand til å beskytte søkeren mot slik forfølgelse.

6.2.2 Velbegrunnet frykt

Dersom frykten for forfølgelse skal anses som velbegrunnet, må det foreligge en objektiv og fremtidig risiko på vedtakstidspunktet. Dersom søkeren har blitt utsatt for forfølgelse, kan det i utgangspunktet gi grunnlag for flyktningstatus, men i norsk praksis ser ikke ut til å ta så mye hensyn til det. Dette har imidlertid sammenheng med tilstanden i hjemlandet, og hvorvidt den har endret seg (Vevstad, 2010).

I klagesak til Utlendingsnemnda (N11208159) ble en jentebaby ansett som flyktning etter § 28, 1. ledd, jf. 2. ledd bokstav a. Hun ble født i Norge noen måneder etter at foreldrene kom fra Eritrea eller Etiopia, og var derfor ikke omskåret. De fryktet at det kom til å skje dersom de returnerte. Nemnda anså dette som sannsynlig ut ifra objektiv informasjon om landene, og at frykten derfor var velbegrunnet. Nemnda la til

grunn at jenter fra disse landene som ikke er omskåret, er å anse som en spesiell sosial gruppe, og at det foreligger årsakssammenheng mellom tilhørighet til gruppen og risiko for forfølgelse i form av kjønnslemlestelse.

6.2.3 Non refoulement

Dette prinsippet, som er nedfelt i bokstav b, innebærer at ingen skal bli sendt tilbake til et land hvor de risikerer å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dette er spesielt aktuelt for folk som flykter fra krigshandlinger. Deres flukt oppfyller ofte ikke vilkårene i bokstav a, men de kan stå i fare for å bli mer eller mindre tilfeldige ofre for krigshandlinger eller krigsforbrytelser (Vevstad, 2010).

Av ordlyden fremgår det at det skal foreligge reell fare for å bli utsatt for handlinger som nevnt i bokstav b. Dette legger an til en høyere terskel enn "velbegrunnet frykt", med unntak av de tilfeller der det er fare for å miste livet eller bli utsatt for tortur (Vevstad, 2010).

6.2.4 Når asyl er innvilget

Anerkjennelse som flyktning gir automatisk rett til oppholdstillatelse. Denne er midlertidig og varer i tre år, men danner grunnlag for permanent opphold. Ektefeller og barn av en flyktning som får oppholdstillatelse, har også rett til det samme, jf. utlendl § 28, 6. ledd, med de unntak som følger av uf § 7-2. Denne rettigheten er også nedfelt i den europeiske menneskerettskonvensjon, artikkel 8, som har som formål å beskytte familielivet.

6.2.5 Barn og asyl

Barn blir ansett som mer sårbare enn voksne, og listen legges derfor lavere for å innvilge asyl for barn. I Odelstingsproposisjon nr 75 (2006-2008) ble det uttalt at "terskelen for hva som skal anses som forfølgelse eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling mv., (vil) kunne være lavere for barn enn for voksne". I forhold til hvilke faresituasjoner som kan gi grunnlag for beskyttelse, understreket de også viktigheten å ta hensyn til barn i bevisvurderingen.

6.3 Utlendingsloven § 38

Selv om en asylsøker ikke oppfyller noen av vilkårene i utlendl § 28, kan det innvilges oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn, eller særlig tilknytning til riket.

6.3.1. Sterke menneskelige hensyn

Hva som regnes som sterke menneskelige hensyn er listet opp i 2. ledd. Dette er ikke en uttømmende liste, men heller en vektlegging av særlig aktuelle momenter (Vevstad, 2010). Det skal uansett foretas en totalvurdering av saken, noe som betyr at det ikke nødvendigvis kreves at ett av vilkårene er sterkt til stede, men at også tilstedeværelsen av flere momenter til sammen kan tilsi at det foreligger sterke menneskelige hensyn.

6.3.2 Mangel på forsvarlig omsorg ved retur

At søkeren er mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur, er den første vurderingsfaktoren. Alder i seg selv kan derfor brukes i søkerens favør. Er barnet mellom 16 og 18, kan det innvilges midlertidig oppholdstillatelse fram til fylte 18 år, dersom det kun er mangel på forsvarlig omsorg ved retur som er grunnlaget for søknaden, jf uf § 8-8.

Et grunnleggende utgangspunkt i norsk rett er at barn har det best sammen med sine foreldre. Det betyr ikke at det alltid er slik, men man kan for eksempel se av barnevernloven §§ 4-4 og 4-5, at det er ønskelig å prøve tiltak og hjelp i hjemmet før man vurderer å fjerne barnet fra foreldrene. I vurderingen av hva som er barnets beste, legger Utlendingsnemnda vekt på foreldrenes evne til å ta vare på barnet i hjemlandet.

Utlendingslovgivningen baserer seg imidlertid på et utvidet omsorgsbegrep, som også omfatter både slektninger og barnevernsinstitusjoner i hjemlandet, (Vevstad, 2010). Selv om barnets foreldre ikke er i stand til å ta seg av det, kan for eksempel velfungerende besteforeldre ta seg av oppgaven.

Både ved å anvende omsorgsbegrepet på denne måten, forhindrer man at foreldre spekulerer i å sende barna sine til Norge for så å unndra seg omsorgsansvaret slik at barnet, og de selv, senere skal få oppholdstillatelse etter utlendl § 43.

6.3.3. Tvingende helsemessige forhold

Når det gjelder helsemessige forhold, skal det mye til at dette blir å regne som et sterkt menneskelig hensyn. Det betyr at det skal være snakk om en akutt og livstruende sykdom, der søkeren kan få en behandling i Norge som ikke er å få i hjemlandet.

Utlendl § 38, 3. ledd, 2. punktum gjør seg gjeldende gjennom Utlendingsnemndas praksis ved at de stiller lavere krav til sykdom hos barn. De legger blant annet vekt på at barns utvikling kan være av betydning for behandlingsopplegget, noe som vanligvis ikke gjør seg gjeldende for voksne. Selv om veldig mange asylsøkere med funksjonshemninger vil få et bedre liv i Norge enn i hjemlandet, tillegges det liten

vekt når det gjelder voksne. Når det gjelder barn, kan hensynet til barnets beste alene trekke mot at et barn får oppholdstillatelse på grunn av en funksjonshemning (Om behandling av asylsaker med anførsler om helsemessige forhold, UNE).

Uansett kreves det at sykdommen eller funksjonshemningen er av en slik art at opphold og behandling i Norge "er av avgjørende betydning for vitale sider ved den fremtidige livsutfoldelsen" Det bemerkes også at adekvat og tilgjengelig behandling i hjemlandet, selv om den er av en annen standard enn i Norge, gjør at søkeren ikke oppfyller vilkåret for opphold (Om behandling av asylsaker med anførsler om helsemessige forhold, UNE).

Når det gjelder psykiske helseforhold, er utgangspunktet at det skal dreie seg om en diagnose av tilnærmet samme alvorlighetsgrad som psykose. Det blir også tillagt vekt dersom den har oppstått på grunn av det søknaden ellers baserer seg på, som for eksempel krigshandlinger (Vevstad, 2010). Traumatiske opplevelser kan ofte ha sterkere innvirkning på barn enn på voksne, fordi de ikke forstår hva som skjer. Det kan også være vanskeligere for barn å bearbeide slike opplevelser.

6.3.4 Sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen

Dette vilkåret legger opp til en vurdering av situasjonen i landet som søkeren må returnere til. Om søkeren vil få en bedre levestandard i Norge er imidlertid uten betydning, fordi det vil gjelde for en veldig stor del av de som søker om oppholdstillatelse.

I klagesak til Utlendingsnemnda (N101788414) ble en mor og hennes datter gitt oppholdstillatelse i en sak der nemnda hadde lagt vekt på sosiale og humanitære forhold ved retursituasjonen, samt barnets beste. Morens mann hadde blitt fengslet på grunn av sin religionsutøvelse, og hun hadde derfor ingen mannsperson å støtte seg på ved returen. Hun hadde heller aldri hatt jobb, noe som ville gjøre det vanskelig å forsørge datteren. Det var også grunn til å tro at myndighetene ville fatte interesse for henne ved retur fordi politiet hadde tidligere arrestert henne og stilt spørsmål om mannen hennes.

6.3.5 Ofre for menneskehandel

Menneskehandel er definert i strl § 224, 1. ledd som bruk av vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd for å utnytte noen til prostitusjon eller andre seksuelle formål, tvangsarbeid, krigstjeneste i fremmed land eller fjerning av organer.

Uf § 8-3 er en egen bestemmelse for ofre for menneskehandel, som kan gi såkalt refleksjonsperiode. Det er tillatelse som ikke gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Formålet med refleksjonsperioden er at utlendingen skal få informasjon, oppfølging og hjelp, samt anledning til å anmelde bakmenn. Det gis derfor en periode på 45 dager der utvisnings- eller bortvisningssaken stilles i bero.

I den såkalte Sofia-saken fra april 2011, fikk vi høre om fem år gamle Sofia og hennes mor, hvor Utlendingsdirektoratet hadde fattet utvisningsvedtak. De kom til Norge fra Italia i 2009, der moren hadde blitt tvunget til prostitusjon for å betale tilbake pengene for reisen fra hjemlandet Nigeria. Fordi hun ikke klarte å skaffe penger fort nok, ble hun truet med at datteren skulle selges til barnløse foreldre ("Politiet griper ikke inn mot personen som vil selge Sofia", tv2nyhetene). Saken er til ankebehandling hos Utlendingsnemnda, så utfallet er ikke klart enda. Den reiser imidlertid flere problemstillinger.

Dublin II-forordningen av 18. februar 2003, som er et samarbeid mellom EU-landene, går ut på et felles europeisk asylsystem, og en felles asylpolitikk. Norge og Island er også med i dette samarbeidet, og har derfor ratifisert forordningen. Den innebærer blant annet at det medlemslandet som en asylsøker først kommer til, har ansvaret for å behandle søknaden, jf. artikkel 3, punkt 1. Dette landet er også forpliktet til å overta ansvaret for søkeren og ferdigbehandle søknaden, dersom vedkommende drar videre til et annet av medlemslandene og søker asyl der også, jf. artikkel 16, punkt 1, bokstav a og b. Ut ifra disse reglene, har Norge lov til å sende Sofia og moren hennes tilbake til Italia, fordi det var det første såkalte Dublin-landet de kom til.

Det er imidlertid ikke noe i veien for at et medlemsland behandler en asylsøknad selv om det ikke er de som er ansvarlige for søkeren, jf. artikkel 3, punkt 2. Norge kan derfor beslutte å overta ansvaret for Sofia og hennes mor, og så vurdere saken ut ifra norsk utlendingslov.

I forbindelse med en eventuell retur, må også barnekonvensjonens artikkel 3 vurderes opp imot de nåværende forholdene i Italia. Redd Barna oppfordrer utlendingsmyndighetene til å stanse retur av asylsøkere dit fordi landet har store problemer med å håndtere en flyktningstrøm fra Tunisia og Libya. Mange er nødt til å bo på gata fordi kapasiteten er sprengt. Artikkelen "Stans retur av asylsøkere til Italia" (reddbarna.no) påpeker at det må tas hensyn til barna og deres sårbare situasjon, og at Norge derfor bør behandle søknadene selv inntil situasjonen er bedret.

Barnets beste skal altså være et grunnleggende hensyn, uansett om det gjelder behandling av asylsøknad, eller retur i henhold til Dublin II-forordningen. Reportasjen fra TV2-

nyhetene hevder at Sofia har blitt traumatisert etter oppholdet i Italia. En retur kan forverre og forlenge traumene hennes, selv om de klarer å holde seg unna pengeinnskrevne. Å henvise en femåring til å måtte bo på gaten, er heller ikke forsvarlig.

Men selv om Sofias mor kan defineres som et offer for menneskehandel, selv om returforholdene i Italia er dårlige og selv om Sofia er traumatisert etter oppholdet der, er dette forhold som har med Italia å gjøre. Norge kan velge å overta ansvaret for de to som asylsøkere, men da vil saken bli vurdert opp imot forholdene rundt en eventuell retur til Nigeria, og hvorvidt det er forsvarlig å sende et barn tilbake dit. Retur til Italia kan nesten tolkes som eneste alternativ, slik saken har blitt framstilt i media. Men skulle Norge overta ansvaret, vil ikke Italia lenger være en del av vurderingen i det hele tatt.

6.3.6 Særlig tilknytning til riket

Det andre hovedvilkåret for opphold etter § 38, 1. ledd er særlig tilknytning til riket.

Uf § 8-5 sier eksplisitt av barns tilknytning til riket skal vektlegges ved vurderingen av om det foreligger sterke menneskelige hensyn. Men tilknytning til riket er også et selvstendig vurderingsgrunnlag, så det er ikke nødvendig at det foreligger sterke menneskelige hensyn i tillegg. Dette understreker utlendl § 38, 3. ledd, om at barns beste er et grunnleggende hensyn, samt at det skal være lettere for barn å få oppholdstillatelse enn voksne.

I vurderingen av hva som er barnets beste, må det legges vekt på forhold som alder, grad av integrering, modenhet, oppvekst, familie og omsorgssituasjon (Vevstad, 2010). Om barnet har begynt på skole eller ikke, vil ha betydning for tilknytningen til bostedet i Norge. Å flytte til et annet land etter flere år på skole, vil nok virke mer belastende enn å flytte før skolepliktig alder. Å finne seg til rette på skolen kan være utfordrende nok, om ikke barnet skal bli flyttet til et helt annet, og kanskje fremmed land. Barn som har vært i Norge over lengre tid kan også ha lært norsk bedre enn sitt morsmål, så en retur kan virke opprivende og forvirrende.

Barnets alder vil også ha betydning i det forstand at jo yngre barnet var da det kom til Norge, jo mindre vil det huske av hjemlandet. Og jo lengre det er i Norge, jo sterkere blir tilknytningen til landet. Men Utlendingsnemndas praksis viser imidlertid at det ikke blir lagt så stor vekt på alder når barnet er under sju år. Årsaken er at så små barn anses å ha sin primærtilknytning til foreldrene, og at oppholdssted ikke er like viktig ("Barns tilknytning til riket", une.no).

Når det gjelder oppholdstid i Norge, var praksisen i 2007 at det var først etter 4 ½ år at det ble regnet som tilknytning til riket. Dette ble også sett i sammenheng med barnets alder.

Forhold som ikke ble særlig vektlagt var fritidsaktiviteter og språkkunnskaper ("Barns tilknytning til riket", une.no).

Språk har naturligvis en sammenheng med integrering, så jo bedre språk og kulturkunnskaper barnet har, jo bedre integrert vil det være. Sett i forhold til foreldrene, vil ofte barna være bedre integrert nettopp fordi de får både faglig og sosial kunnskap gjennom skolen.

I en artikkelen "52 asylsøkere tvangsutsendt til Irak i natt" (aftenposten.no), står det om barnefamilier som har blitt hentet av politiet og sendt ut av landet. En slektning av den ene familien uttalte blant annet at barna snakket godt norsk og var "godt integrerte". Hva som ligger i begrepet "godt integrert" kan nok diskuteres lenge og vel, men Utlendingsnemnda legger i hvert fall ikke veldig sterk vekt på språkkunnskaper som en tilknytningsfaktor. Arild Humlen i Advokatforeningens prosedyregruppe, argumenterte med det faktum at barna hadde vært i Norge i over fire år, og at de av den grunn burde få oppholdstillatelse på grunn av særskilt tilknytning til riket. UNEs praksis viser imidlertid at dette ikke når helt opp til kravet om botid.

Justisminister Knut Storberget har uttalt forbindelse med saken at han alltid har ment at to til tre år er "et hav at tid" for et barn, men har allikevel ikke sagt noe om at det ikke er tilstrekkelig.

Andreas Furuseth i NOAS mente at Utlendingsnemnda legger mer vekt på innvandringsregulerende hensyn, og uttalte at "...det er ingenting i forskriften som tilsier at dette skal veie tyngre enn hensynet til barnets beste". Det er for så vidt sant, men det er heller ingenting som tilsier at barnets beste alltid har forrang. Barnekonvensjonens artikkel 3 understreker hvor viktig dette hensynet er, men ordlyden "a primary condition" gir også rom for at det kan tas hensyn til andre viktige faktorer, som for eksempel innvandringspolitiske hensyn (LB-1996-00576).

I kronikken "Barn uten beskyttelse" (Lidén og Stang, 2010) kritiseres Utlendingsnemnda for ikke å ha endret sin praksis i tråd med den nye utlendingsloven, som legger større vekt på særlig tilknytning til riket enn før. Det trekkes fram et eksempel der en serbisk familie som bodde i Vadsø ble sendt ut av landet, til tross for at de hadde bodd i Norge i tre år og var "godt integrerte".

Selv for en voksen er tre år lang tid. Man rekker å slå seg til ro, finne nye bekjenskaper og nye rutiner, men ikke minst venner man seg til å bo i et land med bedre levevilkår enn det man kom ifra. Allikevel vil de aller fleste familier i denne situasjonen være fullt klar over at de enda ikke har oppholdstillatelse. Eller at de har fått endelig avslag på sin søknad, og

unnlatt å forlate landet. Selv om det å ikke vite hva som kommer til å skje er slitsomt, vil de i hvert fall vite at ingenting er sikkert. Så hvorvidt oppholdstiden er et gyldig argument for å hevde særlig tilknytning til riket, kommer da an på hva som er årsaken til at de har vært så lenge i Norge.

Utlendingsnemndas praksis tilsier at den tilknytning som barn og voksne har opparbeidet seg på grunn av lovlig opphold i landet eller lang saksbehandlingstid, skal være til gunst for klageren. Så dersom det er forvaltningen som har brukt lang tid på å avgjøre saken, skal det legges vekt på at spesielt barn har opparbeidet seg en tilknytning til landet.

Skyldes tilknytningen derimot at søkeren har oppholdt seg ulovlig i Norge, eller vært lite samarbeidsvillig i forbindelse med retur, legges det ikke vekt på tilknytning til riket som argument for oppholdstillatelse. De legger allikevel til grunn at oppholdstid på mindre enn tre år, ikke i seg selv er å regne som særlig tilknytning til riket.

Maria Amelie-saken er et eksempel på dette. Hun hadde fått endelig avslag på sin asylsøknad, men valgte å oppholde seg i landet under skjult navn. Selv om hun på ulovlig vis klarte å opparbeide seg en sterk tilknytning til landet gjennom å ta utdanning og få mange gode venner, ble ikke det tillagt særlig vekt.

Begrepet ”godt integrert” blir ofte brukt som motargument mot å sende noen ut av landet. Men hva betyr det egentlig? Det kan bety at barna går på skole og deltar i fritidsaktiviteter, at familien har omgangsvener i lokalsamfunnet, at de snakker godt norsk, at de jobber eller at de har tilpasset seg kulturen på en god måte. Avhengig av hvor asylsøkeren kommer fra, vil det være forskjell på hvor lett det er å tilpasse seg norsk kultur, så listen er kanskje lavere for afrikanere enn europeere? I medieuttalelser kan ”godt integrert” ved første øyekast virke som et hardtslående argument for at noen bør få bli i Norge, men uten videre utgreiing, sier det egentlig ikke så mye.

For selv om flere familier som blir tvangssendt ut av Norge blir beskrevet på denne måten av et engasjert lokalsamfunn, er det tvilsomt at dette gjelder alle. Etter som innvandringen har økt i Norge har integrering blitt et stadig viktigere tema, og det har også blitt satt i gang mange forskjellige tiltak for å få til dette. Men hvor vellykkede er de egentlig? Det fins mange eksempler på at kvinner steller hjemme og passer på barna til de blir skolemodne, og derfor ikke lærer norsk. I de større byene samler det seg ofte grupper av innvandrere fra samme land. Det er ikke noe rart i at de ønsker å holde sammen, men noen ganger kan det føre til liten eller ingen kontakt med det norske samfunn, og da blir det vanskelig å omtale dem som godt integrerte.

Det vil sannsynligvis være store forskjeller på hvor godt integrerte innvandrere blir, i forhold til hvor i landet de bosetter seg. Men det er allikevel slik at innvandrerbefolkningen ”klumper seg sammen”, noe man kan se av statistikken ”Få har mange, mange har få” (ssb.no). Jo tettere befolkningen er, jo lettere er det å være anonym, og integrering blir vanskeligere.

6.4 Retur som barnets beste

Selv det blir tatt grundig hensyn til barnets beste i henhold til barnekonvensjonens artikkel 3, er ikke det alltid ensbetydende med oppholdstillatelse i Norge.

6.4.1 Retur av ankerbarn

I en Høyesterettsdom fastslått at barnekonvensjonen artikkel 3 hadde blitt tolket riktig av Utlendingsnemnda da de besluttet å returnere en enslig mindreårig gutt til Sri Lanka, fordi det forelå mistanke om at også han ble brukt som ankerbarn. Gutten hadde familie på Sri Lanka, så det ble lagt vekt på at det beste for ham ville være å bo sammen med sin biologiske familie, framfor å bo hos en fosterfamilie i Norge. Høyesterett kom også fram til at det ikke var feil av nemnda å legge vekt på innvandringspolitiske hensyn, for å signalisere at bruk av ankerbarn ikke tolereres som en bakveismetode for å få oppholdstillatelse i landet (HR-2009-1932-A).

6.4.2 Gjenforening

I UNES sak N106883316 hadde en kvinne flyktet fra Sri Lanka sammen med sin sønn og søkt asyl i Norge på grunn av frykt for forfølgelse av politiske årsaker. Hennes mann var ikke med, men hun hadde hatt kontakt med ham etter at hun kom til landet.

Utlendingsnemnda la vekt på familiens enhet og mente at barnets beste ville være å bo sammen med begge foreldrene, samtidig som at moren slapp å ha all omsorgen alene. De anså det som mest sannsynlig at familien kom til å bli gjenforent ved retur, og avslo derfor asylsøknaden.

I tillegg til gjenforening med en forelder, har mange barn også andre omsorgspersoner i hjemlandet som kan bidra til en trygg oppvekst. Dette kan være besteforeldre, tanter, onkler, søsken og andre i som har tilknytning til familien, og som kan utgjøre et større nettverk enn hva barnet vil få i Norge.

6.4.3 Kulturkollisjoner

Det er ikke uproblematisk å flytte til et fremmed land med en fremmed kultur og skulle prøve å tilpasse seg. Dette kan være vanskelig nok for voksne, men ofte enda mer utfordrende for barn. På skolen får barn kunnskap fra et norsk perspektiv. Historie og samfunnskunnskap læres ut ifra Norges forhold til resten av verden, og vil alltid være noe farget vår nasjonalitet. De lærer også et nytt språk, som de kan bruke til å kommunisere med dem rundt seg. Til å begynne med trenger ikke dette å være noe problem, men mange opplever at når de blir eldre og skal begynne å definere seg selv i forhold til andre, og finne sin identitet, slites de mellom det faglige og sosiale som de lærer på skolen, og de kulturelle normer og regler som gjelder i hjemmet. Et stort problem er ofte at foreldrene ikke lærer seg norsk godt nok til å kunne følge med i barnas hverdag. Barna blir et mellomledd mellom foreldrene og samfunnet som skal tolke og oversette det som skjer. Selv har jeg erfart at barn blir brukt som tolk i foreldresamtale på skolen. Da er det ikke vanskelig å se for seg at oversettelsen kan bli ganske selektiv i barnets favør (Øia og Vestel, 2007).

Selv om oppvekstvilkårene ofte er bedre i Norge enn i hjemlandet, betyr ikke det at barnet får en problemfri oppvekst. Utfordringer som oppstår i konflikten mellom det å skulle tilpasse seg en ukjent kultur, og samtidig slites i motsatt retning av foreldres tradisjonelle synspunkter, kan ledsage flere problemer. I tillegg til at mange foreldre velger å holde fast på sin medfødte kultur, fører også manglende integrering til at de ikke får særlig god kjennskap til den kulturen de har blitt en del av. Da kan det være vanskelig å forstå hvorfor tenåringer ”må ha” mobiltelefon, ”henge” med jevnaldrende, og drikker alkohol. Dersom foreldrene prøver å holde igjen for å opprettholde kontrollen, kan det føre til et behov for å gjøre opprør, og som i sin tur lede inn i særdeles usunne miljøer (Øia og Vestel, 2007).

6.5 Barnets beste å ikke være sammen med foreldrene

Selv om utgangspunktet i saker som omhandler barn er at de har det best sammen med sine foreldre, kan det også være tilfeller der barn har det best sammen med andre omsorgspersoner. Utlendl § 70 sier at en utvisning ikke kan gjennomføres dersom det i betraktning til forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak ovenfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene. Bestemmelsen er imidlertid ikke til hinder for å splitte opp en familie, dersom hensynet til barnet tilsier at det er det beste.

Barnekonvensjonen omtaler også temaet og sier at ”barnet skal ikke adskilles fra sine foreldre mot sin vilje, unntatt når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste”. Dette

åpner for det første for at barnet kan skilles fra sine foreldre dersom det ønsker det selv. Et barn som lever i voldelige familieforhold, eller som står i fare for å bli tvangsgiftet ved retur, kan derfor få oppholdstillatelse mens foreldrene må reise hjem. For det andre, åpner det for å splitte familien når det er forhold som tyder på at barnet ikke har det godt sammen med sine foreldre, men er ute av stand til å vurdere dette selv. I slike tilfeller kan det hende at barnet motsetter seg atskillelse fordi det ikke er i stand til å forstå sitt eget beste på grunn av ung alder.

I sak N107582414, besluttet Utlendingsnemnda å trekke tilbake oppholdstillatelsen til en gutt som kom til Norge alene da han var 8 år. Beslutningen ble fattet da foreldrene kom til landet et og et halvt år senere. Årsaken for tilbaketrekkingen var at gutten ble ansett for å være et såkalt ”ankerbarn”. Det vil si at foreldrene sendte gutten av gårde for at han skulle få oppholdstillatelse, slik at de selv kunne komme seg til landet senere via familiegjenforening. Fordi familien kom fra et stabilt område på Sri Lanka, ble de returnert. Nemnda mente at barnets beste var ivaretatt fordi gutten kom til å bo sammen med begge sine foreldre. Barnevernet var imidlertid ikke enige i dette, fordi gutten hadde bodd fire år i Norge da vedtaket ble fattet, og hadde derfor rukket å opparbeide seg en tilknytning til landet. Deres mening var at barnets beste var å få bli i Norge, mens foreldrene ble sendt hjem. I vurderingen ble det lagt vekt på den belastningen foreldrene frivillig hadde på ført barnet ved å sende guttene alene til et fremmed land, for så å være borte fra ham så lenge. Selv om Utlendingsnemnda har det siste ordet, viser dette ulike måter vurdere barnets beste på.

6.6 Diskusjon om Norges asylpolitikk

På nettsiden mittfinnmark.no publiserte Pedersen og Thorseng et brev som de sendte til justisministeren og Justis- og politidepartementet (23.09.10). Brevet har tittelen ”Krav om omgjøring av utvisningsvedtak og avslag på asylsøknader for 20 kosovo-serbiske barn og deres familier fra Vadsø” og retter seg mot det de kaller en ”barneforsending” av asylsøkere. Returen av familiene fant sted i september 2010, og medførte sterk kritikk av Knut Storberget spesielt og asylpolitikken generelt. Storberget blir ansvarliggjort for den politikken som UDI iverksetter på vegne av hans departement.

Brevet bærer preg av et subjektivt engasjement i saken, og mangler nok litt kjennskap til de ulike vilkårene i utlendingslovgivningen. Selv om argumentene bygger mye på urettferdigheten i situasjonen, trekker de allikevel frem noen interessante problemstillinger.

Brevet tar blant annet opp etnisitet som tema. Familiene kommer opprinnelig fra Kosovo, men kosovo-serbere blir forfulgt på grunn av sin etniske tilhørighet, så ved retur ble familiene sendt til Serbia. Kosovo erklærte sin uavhengighet 17. februar 2008, og ble anerkjent som selvstendig stat av flere land - men ikke Serbia. Dette skjedde etter at familiene kom til Norge. Familiene mener derfor selv at de har blitt sendt tilbake til et land de ikke hører til. Storberget skal ha uttalt at utvisningen er riktig og rettferdig fordi de ikke har behov for beskyttelse i hjemlandet sitt. Dette vil i stor grad avhenge av hva man mener er deres hjemland. Dersom det er slik at de risikerer forfølgelse på grunn av etnisk opprinnelse, har de egentlig rett til å bli ansett som flyktninger etter utlendl § 28, 1. ledd a. Uten kjennskap til saken kan jeg imidlertid ikke gå videre inn på hvorvidt dette har blitt vurdert.

Familiene som brevet handler om blir beskrevet som ”godt integrerte” med botid på mellom 2 ½ og 3 ½ år i Norge. Noe av kritikken går ut på at deres tilknytning til riket ikke har blitt vektlagt, noe forfatterne hevder å ha kjennskap til via innsyn i saken. Botiden når imidlertid ikke helt opp til forvaltningens praksis med tanke på hva som defineres som særlig tilknytning til riket.

Forfatterne av brevet mener avgjørelsen bærer preg av standardisert og forhåndsavgjort politikk. De viser til tall fra Antirasistisk senter som sier at det er kun 2 av 273 asylsøkere fra Kosovo som har fått oppholdstillatelse i løpet av de siste to årene. De viser til en ny bestemmelse i utlendingsforskriften hvor det heter

”Barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å bli hørt før det treffes avgjørelse i saker som vedrører dem etter uteldingsloven.” Uf § 17-3, 1- ledd.

Videre står det i 3. ledd at ”barnets syn skal tillegges vekt”. De forfatterne imidlertid ikke har tatt med i betraktningen, er hva som er formålet med en slik samtale. Det er ikke å finne ut hvor barnet har mest lyst til å være, men å ”belyse barnets situasjon og klarlegge om barnet kan ha et selvstendig asylgrunnlag”. Selv om barnet har rett til å bli hørt, betyr det altså ikke at det er dets synspunkter om situasjonen som skal vektlegges.

Etter en vinter med mye blest rundt asylpolitikken, begynte det å komme løfter om bedring av asylpolitikken. I et intervju innrømmer Knut Storberget (”Vil endre asylpolitikk overfor barn”, aftenposten.no) at barnas situasjon ikke er bra nok. Han ønsker en gjennomgang av den delen av asylpolitikken som angår barn fordi han mistenker at hensynet til barnets beste ikke er godt nok. Som forslag til bedring, nevner han egne mottak for barn, samt en senking av saksbehandlingstiden fra 240 til 60 dager.

I intervjuet uttrykker han spesielt bekymring over hvordan returer blir gjennomført. Både barn og voksne vil selvfølgelig oppleve det som veldig vondt å bli vekket av politiet midt på natten fordi de skal ut av landet. Storberget sier at dette bør gjøres på en annen måte. Men hvordan skal det gjøres? Foreldre som har valgt å bli i landet til tross for endelig avslag på asylsøknaden, vil mest sannsynlig ikke møte opp på Gardermoen frivillig. Det ville vært mer humant å gi dem et forhåndsvarsel slik at de hadde fått tid til å forberede barna, pakke tingene sine og ta farvel med venner, men faren for at de hadde prøvd å unndra seg returen, hadde blitt enda større.

Brevet til Storberget fokuserer på urettferdigheten i det at familiene ikke fikk oppholdstillatelse, og at dette er en utviklingen i retning av et ”hardere” samfunn fordi det har rammet familier som lokalsamfunnet i Vadsø ønsker å beholde.

Saksbehandlingstiden *er* lang når det tar flere år før asylsøkere får et endelig svar på om de får lov til å bli i Norge eller ikke. Storberget ønsker å korte ned ventetiden og dermed bedre situasjonen for barna, og det er jo vel og bra. Men uansett saksbehandlingstid er rettsstatens legitimitet avhengig av at de vedtak som blir fattet også blir fulgt opp og iverksatt. Så selv om det virker urettferdig for mange, er det et nødvendig onde.

Her kan det også trekkes paralleller til Maria Amelie-saken, hvor det ble reagert kraftig på at hun ble pågrepet og tvangsutsendt. Selv om man kan si at det var utrolig at ingen oppdaget at hun oppholdt seg her ulovlig i så mange år, er det også viktig å signalisere at det står en viss makt bak de vedtak som blir fattet.

7. Konklusjon

I en pressemelding (29/2011) av 13.05.11 foreslo Knut Storberget å øke saksbehandlingsskapasiteten til UDI med 15 millioner kroner, som blant annet skal brukes til å få ned behandlingstiden av saker som involverer barn.

I flere av temaene jeg tatt opp i denne oppgaven kan man se at en del problemer kunne vært løst dersom forvaltningen, spesielt UDI, hadde hatt mer ressurser. Med flere personer til å håndtere søknadene, kunne saksbehandlingstiden gått ned, og en stor del av problemene rundt dette med tilknytning til riket, hadde forsvunnet. Det hadde ikke blitt like opprivende for verken barn eller voksne å måtte forlate landet dersom de ikke hadde bodd her så lenge som de gjør nå.

En Stortingsmelding som nå er under arbeid, handler om barn på flukt. Den er ikke ferdig foreløpig, skal være klar i løpet av våren 2011. Vi ser altså at fokuset på barns situasjon øker. Et interessant spørsmål er imidlertid om dette skjer fordi man har innsett at det er behov for det, eller er det for å dysse ned all kritikken som har kommet i løpet av de siste månedene? Det vil ha stor betydning for om det blir iverksatt slagkraftige tiltak, eller om det bare blir brannslukking.

I denne oppgaven har jeg prøvd å finne ut hva som ligger i begrepet barnets beste i forbindelse med asylsaker. Jeg har sett at de blir lagt vekt på familiens enhet og at det blir ansett som barnets beste å få være sammen med begge foreldre. Øvrig familie har også betydning, og blir sett på ressurspersoner i forhold til å ta vare på barnet.

Sikkerhetssituasjonen i hjemlandet er selvfølgelig sentral, og blir vektlagt i forhold til om barnet skal anses som flyktning eller ikke. Mange som ikke faller inn under flyktningbegrepet kan også få oppholdstillatelse, men der er det et enda større rom for skjønn i vurderingen.

Innvandringspolitiske hensyn blir ofte vektlagt når man ser at konsekvensene av å innvilge opphold vil medføre flere saker av lignende karakter. For eksempel er bruk av ankerbarn noe man ikke ønsker å se mer av på grunn av den påkjenningen det er for barnet. Det er altså et likeså sterkt argument for barnets beste, fordi man setter presedens for at andre barn ikke skal bli utsatt for dette i fremtiden.

Innvandringspolitiske hensyn blir også brukt som avslagsgrunnlag fordi man ser at Norge ikke kan ta imot alle de som vil søke asyl i fremtiden, dersom man gir oppholdstillatelse til

noen som egentlig ikke trenger det. Likhetsprinsippet står altså sterkt, og det bidrar også til en viss forutsigbarhet for søkerne.

Barnets beste er altså veldig varierende, skjønnsmessig – og ikke minst omdiskutert. Selv om Norge gjør tiltak for å bli bedre; vil vi noen gang bli gode nok? Er det mulig å bli best i Europa, slik Storberget har ambisjoner om, når det er så vanskelig å vite hva som faktisk er barnets beste (”Vil endre asylpolitikk ovenfor barn”, Aftenposten)? Et annet spørsmål, som ligger utenfor denne oppgaven, er hvor god oppfølgingen er av de barna som får oppholdstillatelse i Norge er. Og er samfunnet i stand til å ta imot og ivareta flere?

8. Litteratur

- Aalandslid, Vebjørn og Østby, Lars (20.09.09). Få har mange, mange har få. Undersøkelse om innvandrerbefolkningen i norske kommuner. Statistisk sentralbyrå
<http://www.ssb.no/ssp/utg/200704/05/>
- Barnekonvensjonen. *FNs konvensjon av 20. november 1989 om barns rettigheter*
Barnevernloven. *Lov av 17. juli 1992 nummer 100 om barneverntjenester*
Barns tilknytning til riket. Artikkel hentet fra UNEs årbok 2007, publisert 15.06.08
<http://www.une.no/Aktuelt/Artikler/Barns-tilknytning-til-riket/>
- Borgarting lagmannsretts dom LB-1996-00576
www.lovdato.no
- Dublin II-forordningen (2003). Forordning 2003-343
- Eliassen, Håkon E. H. (09.04.11). Politiet griper ikke inn mot personer som vil selge Sofia. TV2 nyhetene
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/politiet-griper-ikke-inn-mot-personen-som-vil-selge-sofia-5-3465781.html>
- Flyktningkonvensjonen. *FNs konvensjon av 28. juli 1951 om flyktingers stilling*
Halle, Jon Robin (08.01.11). 52 asylsøkere tvangsutsendt til Irak i natt. Aftenposten
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3979196.ece>
- Human Development Reports (HDR) United Nations Development Program (UNDP)
<http://hdr.undp.org/en/>
- Høyesteretts dom HR-2009-1932-A
<http://www.lovdato.no/nyhet/2009/20091013-1995.html>
- Jakobsen, Dag Ingvar (2005). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 2. utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Lidén, Hilde og Stang, Elisabeth Gording (26.10.10). Barn uten beskyttelse. Klassekampen
<http://www.samfunnsforskning.no/ISF/Nyhetsarkiv/Barn-uten-beskyttelse>
- Om behandling av asylsaker med anførsler om helsemessige forhold (14.03.11). Internt regelverk for Utlendingsdirektoratet
<http://www.une.no/om-oss/Interne-retningslinjer/IR-AV-170603-OM-BEHANDLING-AV-ASYLSAKER-MED-ANFORSLER-OM-HELSEMESSIGE-FORHOLD-/>
- Pedersen, Tone og Thorseng, Ane Huru (23.09.10). Krav om omgjøring av utvisningsvedtak og avslag på asylsøknader for 20 kosovo-serbiske barn og deres familier fra Vadsø. Mitt Finnmark
http://www.mittfinnmark.no/-/bulletin/show/597785_krav-om-omgjoering-av-utvisningsvedtak-og-avslag-paa-asylsoe?ref=mst
- Sommerseth, Kristin (18.04.11). Stans retur av asylsøkere til Italia. Redd Barna
<http://www.reddbarna.no/nyheter/stans-retur-av-asylsoekere-til-italia>
- Stokke, Olga (14.05.11). Vil endre asylpolitikk overfor barn. Aftenposten
<http://mobil.aftenposten.no/article.htm?articleId=3835635>
- Storberget, Knut (13.05.11). Pressemelding 29-2011: Rettferdig asylpolitikk
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressemelder/pressemeldinger/2011/rettferdig-asylpolitikk.html?id=643090>
- Utlendingsforskriften. *Forskrift av 21. desember 1990 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her*
Norsk offentlig utredning: Ny utlendingslov (NOU 2004:20)
Utlendingsdirektoratets praksisbase

<http://www.une.no/CES5/?sk=NyLov>

Utlendingsloven. *Lov av 15. mai 2008 nummer 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her*

Vevstad, Vigdis (2010). Utlendingsloven, Kommentartutgave. Oslo: Universitetsforlaget.

